

Fotoaparát Erneman

Prelom od zachytenia skutočnosti rukami talentovaných jedincov k dokonale verným záznamom techniky sa začal v roku 1824, kedy Francúz Joseph Nicéphore Niépce zhotovil heliografiou, kombinovaním kontaktných reprodukcí grafických listov a snímok z camery obscury, prvú fotografiu. Bola síce farebná, no nepodarilo sa ju udržať. V roku 1826 (iné zdroje uvádzajú roky 1825 i 1829) vytvoril najstaršiu stálu fotografiu Pohľad z okna v Le Gras, zachytávajúcu pohľad na autorovu farmu v Burgundsku. Proces zhotovenia záberov bol však príliš zložitý a trval až 8 hodín. Niépce pri vývoji fotografického spôsobu spolupracoval so svojim bratom Claudiom a ďalším francúzskym vedcom a maliarom Louisom Jacquom Mandém Daguerrom. Využívali zistenia a znalosti predchádzajúcich generácií výskumníkov od dôb ešte pred naším letopočtom, ktoré vo veľkom prinášali výsledky najmä v 19. storočí, a obohacovali ich vlastným výskumom. Z dvoch do seba zapadajúcich debničiek vytvorili fotografický prístroj s pevne vmontovaným objektívom, pričom v jednej z nich bola šošovka a v druhej sklená doska. Daguer v roku 1835 objavil, že obraz zachytený na postriebrenej doštičke môže vyvolať pomocou ortuťových pár a následne ustáliť pomocou solného roztoku. Expozícia sa tým skrátila na sekundy. V roku 1838 Daguer a Niépceho syn predstavili takto vyrobenú fotografiu a začiatkom ďalšieho vynález daguerrotypie oznámila Francúzska akadémia vied.

Vláda v Paríži zareagovala na objav odkúpením patentu a 19. augusta 1839 vyhlásila používanie vynálezu daguerrotypie za svoj dar svetu. Tento pamätný deň ako poctu významnému médiu, s cieľom spojiť miestne a svetové spoločenstvá, ustanovil v roku 2009 austrálsky bádateľ a fotograf Korske Ara za Svetový deň fotografie. Sláviť sa začal nasledujúci rok a na jeho počesť Korske Ara vytvoril aj prvú svetovú online galériu.

Metóda daguerrotypie bola zlomovým objavom v procese vzniku fotografie a hneď prišli firmy s výrobou fotoaparátov na predaj, niektoré dokonca s vylepšenými objektívmi či prepojením skriniek skladacím koženým mechom. Postupne sa odstraňovali nedokonalosti fotografií, ako zrkadlové prevrtenie vzniknutých obrázkov, ktoré sa nedali rozmnožovať a kvôli citlivému povrchu sa museli uchovávať za sklom. Ešte v roku 1839 Angličan Henry Fox Talbot priniesol objav talbotypie, či kalotypie, teda fotografického záznamu prostredníctvom negatívov na chemicky upravenom papieri, ktorými sa dali zhotovovať neobmedzené kópie pozitívu záberu. Obrázky boli kvalitnejšie a dali sa retušovať, ostrosť fotografií však znižovala zanechaná štruktúra papiera negatívu. Neskôr sa dosahoval kvalitnejší výsledný efekt hlavne zmenami použitých chemikálií.

Rok 1839 priniesol i ďalšie prvenstvo - najstaršie známe "selfie", vytvorené daguerrotypiou americkým fotografom Robertom Corneliom.

Počas svojej takmer dvestoročnej púte od daguerrotypie po dnešné digitálne snímanie prešlo fotografovanie zložitými zmenami, objavmi, vývoji ako procesov fotenia, tak technológií i použitých materiálov a prístrojov. Mnohé prelomové pokrokové vynálezy, akým bol optický záznam na celuloidovom filme, sa zrodili ešte v 19. storočí, alebo sa vtedy aspoň začali rodiť, ako napríklad farebná fotografia. Na vývoji fotografie sa podieľal Slovák Jozef Maximilián Petzval, ktorý zdokonalil fotografické prístroje a techniky. V roku 1924 sa dostáva do predaja prvý fotoaparát malého formátu Leica I, používajúci neskôr veľmi rozšírený 35 mm film, na základe čoho sa fotografovanie stáva módnou záležitosťou.

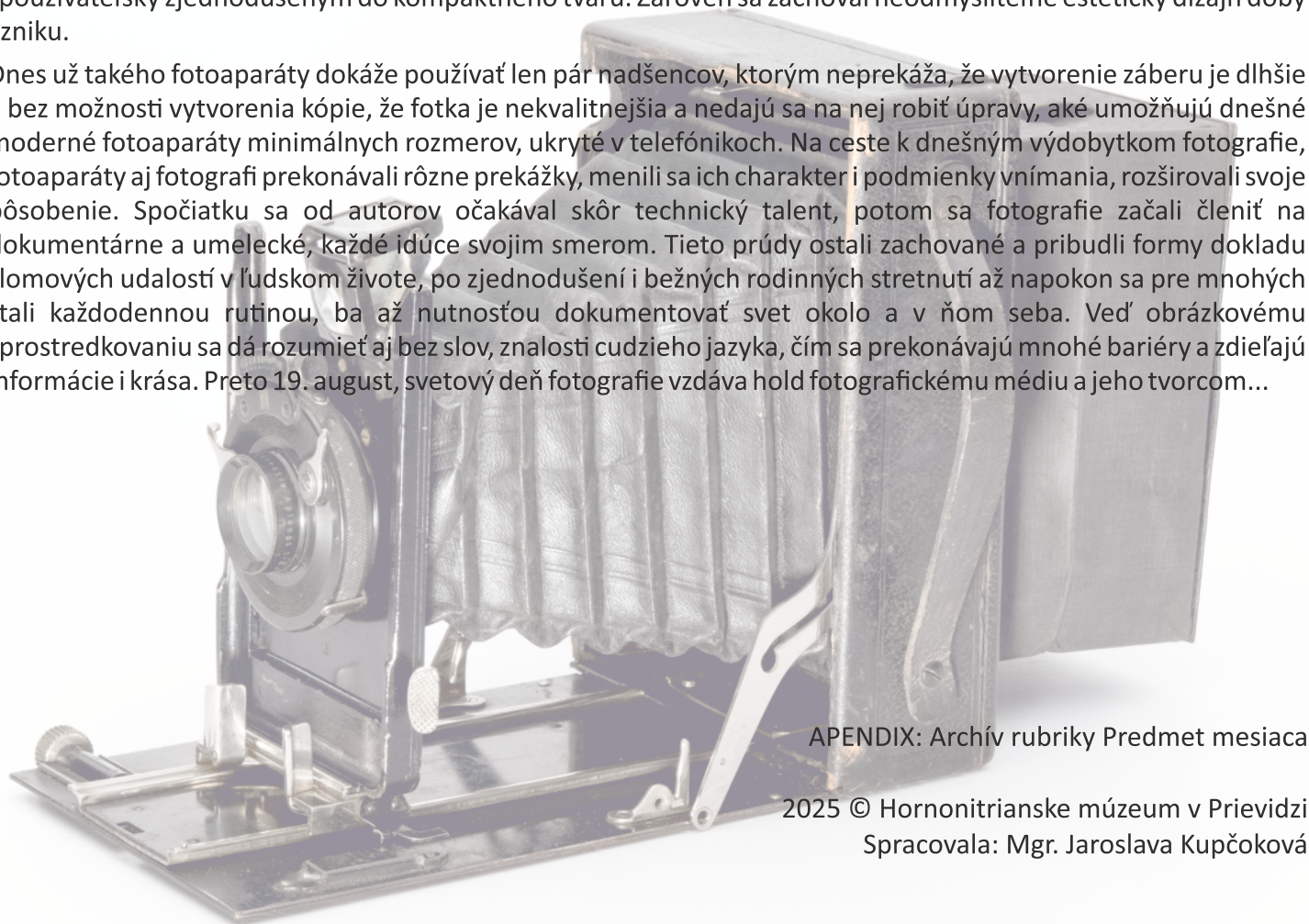
Odkedy sa fotoaparáty zjednodušili a zlacneli, výrazne sa rozšírili medzi ľudí. Zlomový objav digitálnej fotografie toto médium posunul širokému užívateľskému spektru. A keď sa fotoaparáty zaradili do samozrejmej výbavy mobilov, hlavne moderných smartfónov, stáva sa fotografom každý.

Na starý spôsob fotenia sa už pomaly zabúda a iné, ako digitálne záznamy sú už skôr raritou v rukách profesionálov. Historické fotoaparáty sa viac radia k objektom zberateľských vášní, ako k praktickým predmetom. Aj múzeum má v technickej zbierke zaradených jedenásť fotoaparátov a ďalšie tri predmety, súvisiace so zhotovením fotografie z 20. storočia. Medzi dizajnovo interesantnými aparátmi nepochybne pútajú pozornosť tri staršie z prvej polovice 20. storočia a z novších mechové z druhej polovice 20. storočia.

Pravdepodobne najstarším je výrobok firmy Heinrich Erneman. Majiteľ Erneman sa viackrát spojil s inými podnikateľmi, podľa čoho firma menila názov. Meno jediného majiteľa Ernemana, ako je uvedené na fotoaparáte v múzeu, niesla firma v rokoch 1891 až 1926. Značenie Akt. Ges. Drážďany napovedá, že by malo ísť o produkt zhotovený do roku 1892, v čase sídla firmy na Güterbahnhofstrasse v Drážďanoch. No forma viac zodpovedá výrobkom druhého desaťročia 20. storočia, preto prístroj radíme do tohto obdobia.

Fotoaparát so sklopnou ručnou komorou a trojhranným hladáčikom nad objektívom zhotovoval ešte záznamy na sklenú dosku, ktorá sa zachovala v napojenom puzdre. Objektív sa posúva po vodiacich lištách, čím sa skracuje alebo predlžuje ohnisková vzdialenosť, čo umožňuje harmonikový kožený mech. Premyslene vyvážený prístroj dokladá posun konštrukcie fotoaparátov za ani nie storočnú existenciu k moderne technicky riešeným i používateľsky zjednodušeným do kompaktného tvaru. Zároveň sa zachoval neodmysliteľne estetický dizajn doby vzniku.

Dnes už takého fotoaparátu dokáže používať len pár nadšencov, ktorým neprekáža, že vytvorenie záberu je dlhšie a bez možnosti vytvorenia kópie, že fotka je nekvalitnejšia a nedajú sa na nej robiť úpravy, aké umožňujú dnešné moderné fotoaparáty minimálnych rozmerov, ukryté v telefónoch. Na ceste k dnešným výdobytkom fotografie, fotoaparáty aj fotografi prekonávali rôzne prekážky, menili sa ich charakter i podmienky vnímania, rozširovali svoje pôsobenie. Spočiatku sa od autorov očakával skôr technický talent, potom sa fotografie začali členiť na dokumentárne a umelecké, každé idúce svojim smerom. Tieto prúdy ostali zachované a pribudli formy dokladu zlomových udalostí v ľudskom živote, po zjednodušení i bežných rodinných stretnutí až napokon sa pre mnohých stali každodennou rutinou, ba až nutnosťou dokumentovať svet okolo a v ňom seba. Veď obrázkovému sprostredkovaniu sa dá rozumieť aj bez slov, znalosti cudzieho jazyka, čím sa prekonávajú mnohé bariéry a zdieľajú informácie i krása. Preto 19. august, svetový deň fotografie vzdáva hold fotografickému médiu a jeho tvorcom...

APENDIX: Archív rubriky Predmet mesiaca

2025 © Hornonitrianske múzeum v Prievidzi
Spracovala: Mgr. Jaroslava Kupčoková